

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

NGUYỄN THÚY TRANG

**DẠY HỌC HÁT CHO HỌC SINH KHỐI LỚP 5
TẠI TRƯỜNG TIỂU HỌC TÂN MAI, QUẬN
HOÀNG MAI, THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 7 (2017-2019)**

Hà Nội, 2019

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT
TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Đỗ Hiệp

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào ngày 15 tháng 8 năm 2019

Có thể tìm hiểu luận văn tại: Thư viện Trường ĐHSP Nghệ
thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Âm nhạc là một trong những loại hình nghệ thuật có vai trò quan trọng trong giáo dục học sinh phổ thông. Âm nhạc giúp các em cảm thụ về cái đẹp, phát triển thẩm mỹ, hình thành nhân cách, giáo dục đạo đức, phát triển thể chất.

Thông qua những giai điệu, lời ca, âm nhạc giúp học sinh cảm thụ được những cái hay, cái đẹp trong cuộc sống, tiếp thu những giá trị tinh thần, truyền thống, bản sắc văn hóa dân tộc... Tạo điều kiện cho học sinh tiếp xúc với âm nhạc, học hát, chơi đàn, nghĩa là cho các em có cơ hội để có một nền học vấn toàn diện, không chỉ về khoa học mà còn về nghệ thuật, về cái đẹp, tạo cho tâm hồn trẻ thơ sự phong phú.

Là một giáo viên đang trực tiếp giảng dạy môn Âm nhạc tại trường, tôi luôn mong muốn được đóng góp công sức nhỏ bé của mình vào hoạt động dạy học nhằm giúp các em học sinh nắm được bài học tốt hơn và có sự hào hứng, tích cực học tập trong từng tiết học để nâng cao hơn nữa chất lượng dạy học môn Âm nhạc trong sự phát triển chung của chương trình giáo dục phổ thông.

Từ những vấn đề nêu trên, với mong muốn nâng cao chất lượng dạy học hát, tôi chọn nghiên cứu *Dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội* cho luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu

Cho tới thời điểm hiện tại đã có nhiều công trình, tài liệu nghiên cứu về dạy học âm nhạc nói chung và dạy học hát nói riêng. Dưới đây, chúng tôi xin điểm ra và phân tích một số công trình, tài liệu liên quan trong phạm vi chúng tôi đã thu thập được:

Năm 2001, Nxb Giáo dục xuất bản cuốn *Phương pháp dạy học âm nhạc*, (tập 1) của Ngô Thị Nam. Năm 2010, Nxb Đại học Sư phạm xuất bản cuốn sách *Phương pháp dạy học âm nhạc ở trường Tiểu học và Trung học cơ sở*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.

Nguyễn Thị Thuỳ Dương (2016), *Dạy học hát cho học sinh lớp 1 ở trường Tiểu học Nguyễn Trãi Quận Thanh Xuân, Hà Nội* (Luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương).

Lê Ngọc Tuyền (2016), *Dạy học phân môn Học hát khối lớp 5 trường Tiểu học Tân Mai Hà Đông Hà Nội*, (Luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương).

Trần Tân Phương (2018), *Rèn luyện kỹ năng sử lý tác phẩm thanh nhạc Việt Nam tại trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương* (Luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương).

Cho đến nay vẫn chưa có nghiên cứu nào đề cập đến việc dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Hoàng Mai, Hà Nội.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu đưa ra một số biện pháp dạy học hát nhằm nâng cao chất lượng dạy học phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nghiên cứu tài liệu, khảo sát thực trạng việc dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, chỉ ra ưu điểm, hạn chế và đưa ra một số giải pháp nâng cao chất lượng dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại trường.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Những biện pháp dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội là đối tượng nghiên cứu của luận văn.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Nội dung chương trình sách Giáo khoa môn Âm nhạc lớp 5 hiện hành đang sử dụng tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội trong đó có 10 bài hát thuộc phân môn Học hát lớp 5.

- Thời gian nghiên cứu: Đề tài được thực hiện trong năm học 2018-2019

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong luận văn có sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp khảo sát, thu thập tài liệu: Thu thập các công trình, tài liệu liên quan đến đề tài nhằm giúp cho việc kế thừa, tham khảo các kết quả nghiên cứu của các tác giả, đồng nghiệp đi trước. - Phương pháp phân tích, so sánh, tổng hợp: Phân tích các tư liệu liên quan; so sánh, đối chiếu các dữ liệu và tổng hợp các dữ liệu phục vụ cho việc nghiên cứu đề tài.

- Phương pháp thực nghiệm: Sử dụng kết quả nghiên cứu vào dạy thực nghiệm các tiết học hát cho học sinh khối lớp 5 tại trường Tiểu học Tân Mai nhằm khẳng định tính khả thi, ý nghĩa của việc nghiên cứu.

6. Những đóng góp của luận văn.

- *Về lý luận*: Luận văn chỉ ra một số ưu điểm và những hạn chế nổi bật trong hoạt động dạy và học phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội, từ đó đưa ra những biện pháp dạy học hát hiệu quả, thiết thực và phù hợp với đối tượng học sinh lớp 5 tại Trường.

- *Về thực tiễn*: Luận văn là tài liệu tham khảo cho các đồng nghiệp có cùng hướng nghiên cứu về dạy học hát cho học sinh Tiểu học nói chung và học sinh khối lớp 5 nói riêng tại các trường Tiểu học trên địa bàn Thành phố Hà Nội và các trường Tiểu học ở các địa phương.

7. Bộ cục luận văn.

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục, Luận văn có kết cấu gồm 2 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn

Chương 2: Biện pháp dạy học hát cho học sinh khối lớp 5

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. Ca hát

Ca hát hay hát là một môn nghệ thuật đặc biệt, nó được hình thành từ rất sớm trong sự phát triển của lịch sử các loại hình nghệ thuật trên thế giới. Ca hát có tầm quan trọng đặc biệt trong đời sống âm nhạc của mỗi quốc gia. Do bản chất của nghệ thuật ca hát là loại hình nghệ thuật có lời ca (ngôn ngữ) kết hợp với âm nhạc (giai điệu, tiết tấu, nhịp điệu...) khác biệt với các loại hình âm nhạc không lời (hòa tấu, độc tấu nhạc cụ) nên ca hát dễ dàng và nhanh chóng tiếp cận với con người thông qua nội dung của ngôn ngữ lời ca (ca từ) kết hợp với âm nhạc.

1.1.2. Dạy học và dạy học hát

Dạy học là một hoạt động trao truyền kiến thức của người dạy cho người học theo những phương pháp, cách thức, chương trình, nội dung nhất định. Dựa vào cách hiểu về khái niệm dạy học, có thể đi vào khái niệm dạy học hát như sau: Dạy học hát là một hoạt động đặc thù, trong đó có hoạt động dạy học thực hành kết hợp với trao truyền các kiến thức, kỹ năng xoay quanh lĩnh vực ca hát. Dạy học hát cho học sinh tiểu học nói chung và học sinh lớp 5 nói riêng là một quá trình trong đó, giáo viên là người tổ chức, vận dụng các phương pháp dạy học phù hợp nhằm giúp học sinh tiếp thu những kiến thức, kỹ năng ca hát cơ bản và phần nào ở mức độ đơn giản, từ

đó, hình thành cho các em tính tự tin, chủ động, sáng tạo trong các hoạt động biểu diễn ca hát.

1.1.3. Biện pháp và phương pháp dạy học hát

1.1.3.1. Biện pháp dạy học

Biện pháp có thể được hiểu là một hoặc nhiều hoạt động đi vào thực hiện những vấn đề mang tính cụ thể, được hoạch định, đặt ra theo một qui định, chương trình rõ ràng nhằm cải thiện, giải quyết hoặc nâng cao chất lượng một công việc cụ thể nào đó. Chẳng hạn, biện pháp nâng cao chất lượng dạy học, biện pháp cải tiến kỹ thuật... Khi biện pháp được gắn với lĩnh vực dạy học như biện pháp dạy học thì cũng có ý nghĩa tương tự. Từ đây, có thể đi đến một cách hiểu về khái niệm biện pháp dạy học, đó là việc vạch ra những hướng đi, cách thức, công việc, thao tác, phương pháp cụ thể xoay quanh hoạt động dạy học nhằm đạt được những mục tiêu, yêu cầu đặt ra.

1.1.3.2. Phương pháp dạy học hát

Phương pháp dạy học hát có những điểm tương đồng nhưng cũng có những nét khác biệt, những đặc thù riêng không giống với những phương pháp dạy học các môn học khác. Phương pháp dạy học hát được tích hợp bởi nhiều thao tác khác nhau như thuyết trình, diễn giải (dùng lời), trực quan (đưa ra các mẫu hình để học sinh nắm bắt, bắt chước trực tiếp), thị phạm (làm mẫu, hát mẫu) và kiểm tra đánh giá.

1.2. Vai trò của ca hát đối với học sinh Tiểu học

Ca hát có vai trò và tầm quan trọng đặc biệt đối với lứa tuổi học sinh phổ thông, đặc biệt là đối với học sinh tiểu học. Tuổi thơ nếu thiếu tiếng hát như cây xanh thiếu ánh sáng mặt trời. Ý thức được điều này nên từ lâu, ở Việt Nam, ca hát là một phân môn đã được chú trọng và đưa vào chương trình giáo dục âm nhạc cho học sinh phổ thông từ bậc tiểu học đến bậc học Trung học cơ sở và hiện nay, chương trình môn âm nhạc (trong đó có phân môn Hát) trong chương

trình giáo dục phổ thông mới năm 2018 đang tiếp tục triển khai đưa nội dung học hát vào chương trình môn Âm nhạc dành cho học sinh ở bậc học Trung học phổ thông. Riêng đối với học sinh Tiểu học nói chung và học sinh lớp 5 nói riêng, có thể nêu một số vai trò nổi bật của ca hát như sau:

1.2.1. Hình thành nhân cách và phát hiện, phát triển năng khiếu âm nhạc

Thông qua nội dung lời ca của các bài hát trong chương trình Học hát lớp 5 và những bài hát phù hợp với lứa tuổi học sinh lớp 5 bao gồm nhiều nội dung phong phú, đa dạng và đặc biệt là có tính giáo dục cao như ca ngợi thiên nhiên, quê hương, đất nước, tình cảm kính thầy, yêu bạn, yêu quý ông, bà cha, mẹ, bạn bè... đã dần dần hình thành và định hướng cho các em một nhân cách tốt đẹp để sau này khi khôn lớn, góp phần cho sự phát triển của bản thân, của cộng đồng và xã hội.

1.2.2. Rèn luyện trí tuệ và giáo dục thẩm mỹ

Khi học hát, học sinh được hướng dẫn về ca độ, tiết tấu, lời ca (ca từ) của các bài hát. Những kiến thức và kỹ năng ca hát mà giáo viên dạy đòi hỏi học sinh phải ghi nhớ, tiếp thu, tương tác với giáo viên và tương tác với các bạn cùng nhóm, khác nhóm trong lớp học. Điều này đã tạo cho các em một phương thức, một thói quen làm việc tích cực và hào hứng.

Bên cạnh yếu tố hình thành, rèn luyện, phát triển trí tuệ, các phân môn âm nhạc và phân môn Học hát còn giáo dục học sinh, từ đó hình thành, phát triển thẩm mỹ tốt đẹp, lành mạnh. Những giai điệu trong sáng, những làn điệu dân ca mượt mà, đầm thắm, những ca từ giàu tính văn học, phong phú về hình tượng mang nội dung ca ngợi thiên nhiên đất nước, thầy cô và mái trường, gia đình, bạn bè... đã giúp các em hình thành tư duy và phát triển thẩm mỹ (cái đẹp). Từ những bài ca dành cho lứa tuổi học trò, các em đã được giáo dục thẩm mỹ đúng đắn, tránh được những biểu hiện sai lệch

về thẩm mỹ và ảnh hưởng của những loại hình văn hoá độc hại được du nhập từ bên ngoài quốc gia.

1.2.3. Phát triển thể chất

Ca hát có khả năng giúp học sinh phát triển thể chất. Khi các em học sinh Tiểu học tham gia vào các hoạt động như ca hát, các trò chơi vận động và kết hợp chơi các nhạc cụ đơn giản, các em sẽ có những trải nghiệm có tính thử thách giúp hỗ trợ cho sự phát triển kỹ năng vận động, từ những vận động đơn giản đến các động tác đòi hỏi sự khéo léo, tinh tế, sự phối hợp vận động toàn bộ cơ thể cũng như phân định thời gian cho các động tác. Những hoạt động này tạo nên sự kích thích quan trọng đối với thần kinh, các giác quan giúp các em phát triển sự kiểm soát vận động đầu, cổ và thân mình, sự thăng bằng và khả năng nhận thức đối với cơ thể.

1.3. Mục tiêu của dạy hát trong trường Tiểu học

Nằm trong các phân môn Âm nhạc, mục tiêu của môn Học hát trong Trường Tiểu học nói chung và học sinh lớp 5 nói riêng là giúp học sinh tiếp cận với loại hình âm nhạc có lời ca. Mỗi bài hát trong chương trình phân môn Học hát đều có một nội dung cụ thể về một sự vật, hiện tượng được diễn tả bằng giai điệu âm nhạc và ngôn ngữ lời ca (văn học). Theo qui định chung thì mỗi bài hát của bậc Tiểu học sẽ dạy trong 35 phút, sau đó sẽ ôn tập trong các tiết học sau đó. Có thể nêu một số mục tiêu cơ bản của việc dạy hát ở trường Tiểu học như sau:

1.3.1. Về năng lực ca hát

Dạy hát cho học sinh lớp 5 nhằm phát triển năng lực nhận thức của học sinh thông qua các kiến thức trong nội dung chương trình sách Giáo khoa. Mỗi bài hát sẽ giúp các em có những hiểu biết thêm về một tác giả, tác phẩm thông qua những đặc điểm riêng của nghệ thuật âm nhạc, nội dung ca từ. Sự phong phú về mặt chủ đề trong các bài hát thuộc chương trình Âm nhạc trong sách Giáo khoa giúp các em thêm hiểu biết về cuộc sống. Các hình tượng âm nhạc

trong các bài hát giúp các em hiểu biết về cuộc sống xung quanh. Ngoài ra học hát còn giúp các em phát triển về năng lực ngôn ngữ. Những lời ca được chất lọc, gọt dũa làm cho vốn kiến thức về ngôn ngữ của các em thêm phong phú đa dạng và sinh động.

Có thể nói, mục tiêu về năng lực là một trong những mục tiêu quan trọng trong chương trình phân môn Học hát. Dạy học hát nhằm phát triển năng lực chung và năng lực đặc thù (âm nhạc) cho các em học sinh. Hoạt động học hát giúp các em biết hát đúng cao độ, tiết tấu, nhịp độ, lời ca, biết cách hát một cách tự nhiên, thoải mái, biết cách lấy hơi, hát rõ lời và thể hiện sắc thái cường độ, biểu cảm. Hoạt động ca hát còn nhằm giúp học sinh trình bày bài hát ở nhiều hình thức khác nhau như đơn ca, song ca, tốp ca... bên cạnh đó còn hướng dẫn cho các em biết vận động cơ thể, biết gõ tiết tấu, gõ nhịp của bài hát bằng các nhạc cụ gõ như song loan, thanh phách...

1.3.2. Về tình cảm, thái độ

Mục tiêu của học hát nhằm giáo dục cho học sinh những tình cảm tốt đẹp, biết cảm nhận về vẻ đẹp của các bài hát thông qua âm nhạc và ngôn ngữ ca từ. Bên cạnh đó, thông qua hoạt động ca hát, các em thêm yêu thích các loại hình, thể loại nghệ thuật âm nhạc khác như độc tấu và hoà tấu nhạc cụ để rồi từ đó hình thành cho các em năng lực tham gia vào các hoạt động biểu diễn nghệ thuật âm nhạc trong nhà trường và ngoài xã hội.

Ca hát có mục tiêu rõ ràng và quan trọng trong giáo dục học sinh phổ thông. Nhiều nhà nghiên cứu âm nhạc trên thế giới cũng như Việt Nam đã chỉ ra rằng, việc dạy học hát cho trẻ em ngay từ lứa tuổi học sinh Tiểu học (từ lớp 1 đến lớp 5) của các nhà trường hiện nay là rất tốt, tuy nhiên riêng đối với phân môn Học hát, cần có một đội ngũ giáo viên có chuyên môn về thanh nhạc, biết dạy đúng và khơi dậy được lòng say mê nghệ thuật ca hát của các em học sinh. Giọng hát của học sinh Tiểu học là hoàn toàn chưa định hình và đang trong thời kỳ phát triển gắn với những yếu tố tâm sinh lý lứa

tuổi trẻ em, do đó cần phải được uốn nắn, hướng dẫn đúng cách thì mới mang lại hiệu quả cao.

1.4. Thực trạng dạy và học phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5

1.4.1. Vài nét về Trường Tiểu học Tân Mai

1.4.1.1. Vị trí địa lý, lịch sử hình thành và phát triển

Nhìn lại chặng đường 50 năm qua, nhà trường luôn phát triển không ngừng, năm sau thành tích cao hơn năm trước. Số lớp, số học sinh và giáo viên tăng nhiều lần so với năm học đầu tiên khi nhà trường mới thành lập. Trình độ chuyên môn nghiệp vụ của giáo viên được đào tạo chính quy, đạt chuẩn, hầu hết có trình độ đại học sư phạm. Cơ sở vật chất nhà trường được xây dựng khang trang sạch đẹp, có đầy đủ phòng học, phòng làm việc. Phát huy thành tích Nhà trường đã đạt được trong năm học qua, tập thể cán bộ, giáo viên, nhân viên và học sinh Trường Tiểu học Tân Mai quyết tâm thực hiện tốt những giải pháp đồng bộ đưa phong trào thi đua toàn diện đạt hiệu quả cao nhất. Đó là: Bám sát mục tiêu, nhiệm vụ trọng tâm của cấp học; Quan tâm đến chất lượng giáo dục toàn diện, nâng cao chất lượng đại trà, chú trọng công tác bồi dưỡng mũi nhọn đồng thời tập trung đầu tư về cơ sở vật chất nhằm đáp ứng nhu cầu dạy và học của nhà trường. Ngoài ra, cần tăng cường công tác bồi dưỡng và xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên của nhà trường, tham mưu tích cực với các cấp lãnh đạo, làm tốt công tác xã hội giáo dục để xây dựng trường ngày càng phát triển, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của xã hội.

Những kết quả đạt được trong 50 năm vừa qua của trường Tiểu học Tân Mai thật đáng tự hào. Mỗi thầy cô giáo, mỗi học sinh cần cố gắng nhiều hơn nữa để Tiểu học Tân Mai mãi là điểm sáng trong phong trào giáo dục của địa phương và của toàn ngành, xứng đáng với niềm tin yêu và hy vọng của các bậc cha mẹ học sinh.

1.4.1.2. Đội ngũ giáo viên và một số thành tích nổi bật

Hiện nay, các giáo viên đang giảng dạy tại Trường Tiểu học Tân Mai đều có trình độ chuyên môn đạt chuẩn. Nhà trường có 3 giáo viên dạy âm nhạc (2 giáo viên biên chế chính thức và 1 giáo viên hợp đồng Quận). Các giáo viên âm nhạc của Trường đều được đào tạo tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương. Có thể nói, về cơ bản, giáo viên đã đáp ứng được yêu cầu về chuyên môn và thực hiện tốt nhiệm vụ giảng dạy của mình. Bên cạnh đó, các thầy, cô giáo luôn hoàn thành tốt các hoạt động khác của Nhà trường đề ra. Ngoài ra, các giáo viên còn tham gia các cuộc thi giáo viên tài năng, duyên dáng, các hội thi giáo viên dạy giỏi cấp quận, cấp thành phố và dành được những thành tích đáng khích lệ.

1.4.2.2. Khả năng học tập môn Âm nhạc của học sinh khối lớp 5

Về những ưu điểm. Nhìn chung, học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai rất tích cực tham gia các hoạt động phong trào của trường, của lớp và các hoạt động ngoại khoá, đặc biệt là các giờ sinh hoạt ngoại khoá Âm nhạc.

Về những hạn chế. Mặc dù đã được học một số kỹ thuật ca hát cơ bản như cách lấy hơi, ngắt hơi, nhả hơi, nhưng nhìn chung, kỹ thuật hơi thở trong ca hát của các em học sinh khối lớp 5 tại Trường còn khá hạn chế.

1.4.2.3. Nội dung chương trình môn Âm nhạc lớp 5

Nội dung chương trình dạy học phân môn Học hát nằm trong nội dung chương trình môn Âm nhạc dành cho học sinh lớp 5 vẫn sử dụng những bài hát trong chương trình sách Giáo khoa hiện hành.

1.4.2.4. Phương pháp dạy học của giáo viên

Về phương pháp dạy học của giáo viên tại trường. Qua khảo sát thực tế, chúng tôi nhận thấy, giáo viên còn ít sử dụng các phương tiện dạy học như máy tính, máy chiếu, tranh ảnh minh họa để phục vụ giảng dạy phân môn Học hát. Phần lớn các giáo viên còn bỏ qua hoặc có thì cũng rất hạn chế việc giới thiệu về tác giả, tác phẩm hoặc chỉ giới

thiệu “qua loa” nên học sinh hiểu cũng rất “qua loa” không rõ ràng, dẫn đến tình trạng nhiều học sinh còn chưa hiểu được các kiến thức lý thuyết về âm nhạc cơ bản như nốt nhạc, nhịp, phách, các ký hiệu âm nhạc phổ thông.

1.4.2.5. Một số nhận định

Việc sử dụng trang thiết bị dạy học như máy chiếu, máy tính, khai thác sử dụng các dữ liệu trên mạng internet cùng các sản phẩm phần mềm khác, hay đàn phím điện tử đã được một số giáo viên sử dụng trong các tiết học hát nhưng chưa thường xuyên và còn mang tính tùy tiện, có lúc sử dụng, có lúc không. Chỉ khi nào có tiết thao giảng chuẩn bị đi thi giáo viên dạy giỏi cấp Quận, cấp Thành phố hoặc khi có đoàn kiểm tra của Sở Giáo dục xuống thì các giáo viên mới sử dụng các trang thiết bị dạy học.

Nhìn chung, trong các giờ lên lớp môn Âm nhạc, giáo viên chưa thật sự chú trọng vào các thao tác quan trọng như: Giới thiệu tác giả, tác phẩm bằng công nghệ hiện đại và công nghệ thông tin, hay hoạt động đệm đàn và hát mẫu cho học sinh nghe. Như vậy phần nào làm giảm sự hấp dẫn, lôi cuốn của tiết học và sự tập trung, hào hứng học tập của học sinh.

Tiểu kết chương 1

Trong chương 1 của luận văn, ngoài các khái niệm liên quan, một vấn đề quan trọng và cần thiết đã được đề cập, đó là vai trò nổi bật và những mục tiêu quan trọng của ca hát cũng như phân môn Học hát đối với học sinh Tiểu học trong đó có học sinh lớp 5. Trên cơ sở nghiên cứu những đặc điểm về lứa tuổi, khả năng tiếp thu môn Âm nhạc của học sinh lớp 5, các yêu cầu đặc thù của phân môn Học hát giúp giáo viên có những hướng đi phù hợp trong công tác giảng dạy của mình.

Sử dụng phương pháp khảo sát, trao đổi, phỏng vấn, chúng tôi đã thu thập được những thông tin quan trọng về thực trạng dạy học phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5 tại trường. Từ thực

trạng này, chúng tôi thấy, Nhà Trường có một số thuận lợi đó là: Đã có đội ngũ giáo viên âm nhạc có năng lực và trình độ chuyên môn (các giáo viên âm nhạc đều có trình độ chuyên môn từ Cử nhân trở lên và được đào tạo tại Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương). Học sinh khối lớp 5 tại Trường đa phần là có ý thức học tập, chăm ngoan và tích cực trong học tập môn Âm nhạc và các hoạt động ngoại khoá âm nhạc.

Tuy nhiên, bên cạnh những thuận lợi còn một số hạn chế nhất định, đó là, cơ sở vật chất phục vụ cho việc giảng dạy môn âm nhạc còn thiếu thốn, chưa được nâng cấp. Ngoài ra, hiện nay, các giáo viên âm nhạc tại Trường còn ít quan tâm đến việc đổi mới phương pháp dạy học, ít sử dụng và khai thác công nghệ thông tin trong dạy học, các giáo viên nhìn chung còn ít sử dụng nhạc cụ (đàn phím điện tử, piano kỹ thuật số) để đệm hát cho học sinh trong các tiết học hát trên lớp, do đó, chất lượng dạy học âm nhạc nói chung và dạy học phân môn Học hát nói riêng còn chưa cao. Trong các tiết học hát trên lớp của học sinh lớp 5 còn thấy tình trạng học sinh thiếu chủ động, hào hứng trong học tập.

Từ thực trạng trên cho thấy, việc thực hiện, triển khai các biện pháp dạy học cụ thể và hiệu quả sẽ tạo ra một không khí học tập mới, từ đó, học sinh sẽ thêm yêu thích môn Âm nhạc, đặc biệt là phân môn Học hát, đồng thời cũng khuyến khích, khích lệ các giáo viên âm nhạc tại trường chủ động đổi mới các phương pháp dạy học đạt hiệu quả cao.

Những biện pháp dạy học hát theo những định hướng cụ thể sẽ được chúng tôi trình bày ở chương 2 của luận văn.

Chương 2

BIỆN PHÁP DẠY HỌC HÁT CHO HỌC SINH KHỐI LỚP 5

2.1. Một số định hướng

Trước khi đi vào đề xuất và xây dựng các biện pháp dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại trường Tiểu học Tân Mai, chúng tôi xin nêu một số định hướng cơ bản cho việc tiến hành các biện pháp dạy học. Các định hướng này dựa trên cơ sở của các định hướng thuộc quan điểm, mục tiêu, nội dung và phương pháp dạy học của chương trình môn Âm nhạc trong chương trình giáo dục phổ thông tổng thể năm 2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Việc giáo dục âm nhạc ở cấp Tiểu học nói chung và khối lớp 5 nói riêng sẽ hướng tới chương trình mới. Có thể nêu các định hướng đó như sau :

2.1.1. Định hướng về nội dung

Theo định hướng về nội dung của chương trình giáo dục Âm nhạc trong chương trình giáo dục phổ thông mới, có thể thấy, hoạt động dạy thực hành ca hát của giáo viên tại trường Tiểu học là nhằm giúp học sinh được tiếp cận với thể loại âm nhạc có lời, đó là những ca khúc có khúc thức ngắn gọn, dễ nhớ, dễ hiểu. Các em được khám phá các chủ đề, nội dung lời ca trong các bài hát. Ngoài ra, học sinh còn được thể hiện bản thân thông qua các hoạt động trình diễn bài hát, vận động cơ thể theo nhịp điệu tiết tấu của các bài hát trong chương trình âm nhạc.

2.1.2. Định hướng về phương pháp dạy học và kỹ năng ca hát

Theo định hướng về phương pháp giáo dục Âm nhạc, mỗi giáo viên phải là một nhà thiết kế, tổ chức dạy học đầy sáng tạo. Mỗi tiết học hát phải thực sự là một tiết học hấp dẫn để các em học sinh háo hức mong chờ. Chẳng hạn, chỉ với một sự đổi mới về cách dạy khởi động giọng trước khi vào dạy một bài hát mới hoặc ôn lại một bài hát cũ đã có thể tạo nên một không khí học tập đầy hào hứng, sáng tạo. Hoặc, giáo viên có thể dạy cho học sinh một số kỹ thuật hát ở mức độ đơn giản với mục đích làm quen bước đầu nhằm biểu cảm

bài hát được tốt hơn, hiệu quả hơn cũng là một định hướng cần thiết trong quá trình dạy học hát.

2.2. Các biện pháp dạy học hát

2.2.1. Sử dụng công nghệ và phần mềm thiết kế bài giảng

Việc sử dụng và khai thác công nghệ hiện đại trong dạy môn âm nhạc trong đó có phân môn học hát là yêu cầu bắt buộc đối với các giáo viên dạy học Âm nhạc hiện nay. Công việc này đòi hỏi người giáo viên phải luôn tìm tòi, học hỏi, sáng tạo để có được những trang giáo án hấp dẫn, lời cuốn học sinh nhưng vẫn phải đảm bảo đủ lượng kiến thức, kỹ năng cần thiết cho mỗi tiết học và bám sát vào nội dung chương trình trong sách Giáo khoa.

2.2.2. Điều chỉnh, củng cố, tăng cường và áp dụng kỹ thuật

2.2.2.1. Điều chỉnh tư thế ca hát

Ngày nay, trong xã hội công nghiệp hiện đại, internet là hệ thống mạng toàn cầu cho phép khai thác tất cả những thông tin cần thiết phục vụ cho mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Khác với những năm trước đổi mới (1986), từ những thập kỷ gần đây, việc khai thác sử dụng công nghệ thông tin rất thuận lợi và dễ dàng. Đặc biệt, những năm gần đây, cùng với sự bùng nổ của cuộc cách mạng 4.0, mạng internet đã gần như phổ cập và đến với từng ngõ ngách trên khắp các tỉnh thành của cả nước.

Trên thực tế hiện nay, công nghệ thông tin đã hỗ trợ rất đắc lực cho việc dạy học của giáo viên trong các giờ lên lớp. Những lợi ích mà công nghệ mang lại cho công việc dạy học nói chung là rất lớn mà dạy học môn Âm nhạc là một trong những trường hợp điển hình. Hiện nay, theo chúng tôi được biết, nhiều trường Tiểu học và Trung học cơ sở trên địa bàn Thành phố Hà Nội đã được lắp đặt hệ thống mạng internet phục vụ dạy học. Trong những tiết dạy của môn

học Âm nhạc, giáo viên có thể khai thác và sử dụng công nghệ thông tin để trợ giúp cho các giờ học thêm sinh động, cuốn hút. Cụ thể, trong các giờ học phân môn học hát, việc chọn lọc, khai thác các bài hát mẫu dành cho học sinh tiểu học với các hình thức biểu diễn khác nhau trên mạng internet là rất cần thiết. Chẳng hạn, ở tiết học hát thứ 30 khi dạy bài hát *Dàn đồng ca mùa hạ* (sáng tác: Lê Minh Châu), trên thực tế, bài hát này có thể dàn dựng với nhiều hình thức hát khác nhau như đơn ca, song ca, tốp ca... để các em học sinh nắm được rõ hơn về các hình thức trình diễn của bài hát, giáo viên có thể lựa chọn, sử dụng một số hình thức biểu diễn khác nhau của bài hát này trên mạng internet và đưa ra cho các em xem để tham khảo. Việc này mang lại hiệu quả thiết thực, tạo nên sự hứng thú cho các em học sinh.

2.2.2.2. *Củng cố kỹ thuật hơi thở*

Lấy hơi là hít hơi vào và đẩy hơi là ghì hơi lại và đẩy ra phát ra các âm thanh như mong muốn. Cách thực hiện hơi thở là như vậy nhưng trên thực tế dạy học các bài hát trong các tiết học hát, không phải giáo viên nào cũng chú ý luyện tập cho các em thường xuyên và không phải học sinh nào cũng thực hiện được một cách triệt để (thực trạng này đã được nêu trong nội dung tiết dạy ôn tập bài hát *Reo vang bình minh* của giáo viên tại trường).

Tóm lại, trong việc củng cố kỹ thuật hơi thở cho học sinh, giáo viên chỉ cần chú trọng hướng dẫn lại một cách chi tiết cách lấy hơi, cách đẩy hơi và đánh dấu những chỗ cần lấy hơi, giữ hơi trong bài hát để khắc phục tình trạng các em hát bị hụt hơi, thiếu hơi.

2.2.2.3. *Tăng cường đệm đàn*

Việc tăng cường đệm đàn ở đây được cụ thể hóa như sau: Khi thực hành dạy học hát bài mới trên lớp, ở thao tác ban đầu, việc

giáo viên cho học sinh nghe bài hát mẫu qua băng, đĩa và các phương tiện nghe nhìn là cần thiết nhưng trên thực tế dạy thực hành, đến thao tác dạy từng câu, từng đoạn và khâu cuối cùng là ghép tổng thể bài hát thì giáo viên nên tăng cường việc đệm đàn trực tiếp cho học sinh hát. Với thao tác này, học sinh sẽ thực hành chắc chắn hơn về cao độ, tiết tấu, cảm nhận sâu sắc hơn về nội dung, tính chất âm nhạc của bài hát. Giáo viên cần thường xuyên khích lệ tinh thần học tập của các em bằng chính tiếng đàn của mình. Sự phối hợp giữa giáo viên và học sinh trong thao tác thực hành trực tiếp và sống động này (đệm đàn) sẽ giúp học sinh thích thú hơn rất nhiều so với việc sử dụng “nhạc beat” đệm sẵn vì trên thực tế, đã có một số giáo viên do chưa chuẩn bị phần đệm của mình hoặc do năng lực đệm hát của cá nhân còn hạn chế nên đã quá lạm dụng và dựa hẳn vào công nghệ hiện đại (nhạc beat phần đệm phối sẵn được download trên mạng internet) dùng để đệm cho học sinh hát. Chúng tôi không phủ nhận công nghệ hiện đại này, tuy nhiên chỉ nên sử dụng nhạc beat ở những lúc cần thiết và phù hợp. Đệm đàn trực tiếp cho học sinh trong tiết học hát (các tiết học chính khoá và ngoại khoá) thường mang lại sự chủ động cho giáo viên và giúp học sinh hát chuẩn xác, tiếp cận nhanh hơn với bài hát.

2.2.2.4. Tăng cường hát mẫu

Trong quá trình dạy thực hành học hát trên lớp, bên cạnh việc cho học sinh nghe bài hát mẫu qua băng đĩa, video clip... thì giáo viên cần tăng cường thao tác hát mẫu trực tiếp cho học sinh. Hát mẫu là một thao tác luôn luôn cần thiết và quan trọng trong phương pháp dạy học hát. Chúng ta đều biết, việc dạy thực hành, đặc biệt là việc dạy hát, đòi hỏi người dạy phải có chuyên môn sâu về lĩnh vực ca hát và những kỹ năng, phương pháp dạy học để có thể truyền thụ kiến thức, kỹ năng tới người học một cách chính xác và hiệu quả. Thực tế cho thấy, trong thực hành dạy học hát, người giáo viên chính là một “mẫu hình” quan trọng để học sinh dựa vào đó làm theo, bắt chước theo, học tập theo. Ở trường Tiểu học, đối tượng học

sinh không phải tất cả các em đều có khả năng ca hát và có năng khiếu âm nhạc như học sinh trong các trường nghệ thuật chuyên nghiệp. Do đó, có nhiều em, trong quá trình học hát phải nghe đi, nghe lại nhiều lần, bắt chước, giáo viên hướng dẫn và luyện tập rất nhiều mới có thể hát đúng ca độ, tiết tấu. Thậm chí, có một số học sinh luôn hát sai ca độ của bài hát kể cả những bài hát đã được học ở những tiết học trước. Do đó, để phần nào khắc phục tình trạng này, trong quá trình dạy thực hành ca hát, đối với từng bài hát, giáo viên cần dừng lại ở những chỗ khó và làm mẫu kỹ cho học sinh.

2.2.2.5. Áp dụng một số kỹ thuật hát

Kỹ thuật legato

Legato (hát liền tiếng) là một kỹ thuật hát phổ biến và quan trọng trong nghệ thuật ca hát. Áp dụng kỹ thuật này trong lĩnh vực ca hát ở mọi lứa tuổi, mọi đối tượng đều mang lại những hiệu quả nhất định trong việc thể hiện tác phẩm thanh nhạc nói chung và các bài hát dành cho lứa tuổi học sinh Tiểu học nói riêng.

Kỹ thuật Staccato

Ngoài kỹ thuật Legato, trong ca hát còn rất phổ biến kỹ thuật Staccato. Đây là một kỹ thuật khác biệt hẳn với kỹ thuật legato (liền tiếng). Staccato là kỹ thuật tạo ra những âm thanh nảy. Nếu áp dụng được cách hát này trong dạy hát cho học sinh lớp 5 sẽ góp phần nâng cao và phát triển được năng lực ca hát của các em, đặc biệt đối với những câu hát, đoạn hát, bài hát cần hát ở tốc độ nhanh.

2.2.3. Hướng dẫn xử lý sắc thái cường độ

Sắc thái cường độ là một yếu tố rất quan trọng trong âm nhạc. Chúng ta đã biết, các tác phẩm âm nhạc, bao gồm cả tác phẩm âm nhạc không lời là những bản giao hưởng và nhạc có lời là những bài hát, ca khúc, không phải lúc nào cũng vang lên với một sắc thái cường độ đều đều từ đầu đến cuối mà nó cần phải có những chi tiết to, nhỏ, “nhấn, nhá” khác nhau tùy theo yêu cầu về tính chất âm nhạc, hình tượng âm nhạc, nội dung ca từ... Như vậy, đối với các bài hát thiếu nhi, cụ thể là các bài hát trong chương trình Âm nhạc lớp 5 khi thể hiện cũng cần phải chú trọng tới yếu tố sắc thái cường độ.

Chẳng hạn, với bài hát *Em vẫn nhớ trường xưa* (sáng tác: Thanh Sơn), âm nhạc của đoạn a gồm hai câu nhạc nhắc lại, giai điệu mang tính chất nhẹ nhàng, êm ái. Với tính chất âm nhạc này cần thể hiện ở sắc thái nhẹ êm [PL3.9; 102].

2.2.4. Dạy khởi động giọng

Khởi động giọng (luyện thanh) trong học hát nhằm mục đích giúp người học “thông giọng”, “dọn giọng” và lấy tâm thế, sự tập trung trước khi vào hát một bài hát mới hoặc ôn lại một bài hát cũ. Đây là một thao tác rất phổ biến trong các thao tác của phương pháp dạy hát cho học sinh chuyên nghiệp và học sinh ở các trường phổ thông (Tiểu học và Trung học cơ sở), mặc dù ở mỗi môi trường đào tạo lại có yêu cầu, đặc điểm riêng. Tuy nhiên, chúng tôi cho rằng thao tác này rất quan trọng.

Thiết kế mẫu âm luyện giọng gắn với bài hát

Các mẫu luyện thanh trên là phổ biến và cần thiết trong bước dạy khởi động giọng cho học sinh. Tuy nhiên, chúng tôi cho rằng, đối với học sinh Tiểu học, đặc biệt là học sinh lớp 5 thì cần thu hút sự chú ý và sự hào hứng của các em hơn trong thao tác này bằng cách bổ sung thêm cho đa dạng các mẫu âm luyện khởi động giọng. Đa dạng ở đây không có nghĩa là “phức tạp hoá” mà mang ý nghĩa bổ sung, làm mới cách dạy khởi động giọng. Và thiết thực hơn cả là giáo viên nên bám sát vào từng bài hát trong chương trình bằng cách sử dụng ngay các âm điệu của các bài hát để sáng tạo các mẫu âm và xây dựng, thiết kế các mẫu âm này ở dạng “tiết tấu hoá” nhưng phải đảm bảo một nguyên tắc đó là các mẫu âm này phải dễ thực hiện, dễ nhớ, đặc biệt chúng phải cuốn hút, hấp dẫn học sinh, từ đó mới mang lại hiệu quả thiết thực.

Tổ chức luyện tập các mẫu âm khởi động giọng

Khi hướng dẫn luyện tập các mẫu âm khởi động giọng gắn với bài *Reo vang bình minh*, giáo viên có thể cho từng nhóm nhỏ (khoảng 5 đến 6 học sinh) giáo viên có thể phân chia cho mỗi nhóm học sinh hát một mẫu âm. Chẳng hạn: nhóm 1 hát mẫu 1, nhóm 2 hát mẫu 2, nhóm 3 hát mẫu 3 và cho các nhóm hát luân phiên lần lượt,

sau đó đảo lại để đảm bảo cả hai nhóm đều được hát tất cả các mẫu âm.

Trong quá trình dạy khởi động giọng, mặc dù thảo tác này chỉ diễn ra trong khoảng thời gian rất ngắn trong phạm vi 35 phút của tiết dạy nhưng giáo viên cần chú ý cho học sinh vận động theo tiết tấu của các mẫu âm. Đây cũng là tiết tấu cơ bản của bài hát sẽ dạy sau đó để học sinh cảm nhận và phần nào góp phần “giải phóng cơ thể”, tránh “căng cứng”, máy móc trong rèn luyện.

2.2.5. Tổ chức, dàn dựng các hình thức hát

Thông qua phân tích 10 bài hát trong chương trình học hát dành cho học sinh khối lớp 5, chúng tôi thấy, về cơ bản các bài hát đã đảm bảo được những yêu cầu về tính nghệ thuật, tính giáo dục và tính vừa sức đối với học sinh. Trong 10 bài hát mà các chuyên gia giáo dục âm nhạc lựa chọn đã tương đối đầy đủ những tính chất âm nhạc khác nhau như: Tính chất âm nhạc tha thiết triu mến (*Ước mơ*), (*Tre gà bên lăng Bác*), rộn ràng, tươi vui (*Màu xanh quê hương*), (*Hát mừng*), trong sáng hồn nhiên, náo nức (*Những bông hoa, những bài ca*), (*Con chim hay hát*) vv...10 bài hát này có thể cho học sinh hát ở những hình thức khác nhau như đơn ca, song ca, tốp ca vv... Các hình thức hát này góp phần làm cho việc học tập của học tập ca hát của học sinh thêm có ý nghĩa và gắn kết các em trong các hoạt động nhóm, nâng cao năng lực phối hợp nhóm, làm việc nhóm cho các em.

Học sinh khối lớp 5 mặc dù là học sinh cuối bậc Tiểu học tuy đã lớn hơn so với các em học sinh ở lớp 1, 2, 3 nhưng sức tiếp thu và khả năng âm nhạc của các em vẫn còn những hạn chế nhất định. Bởi vậy, khi rèn luyện các hình thức hát khác nhau, giáo viên cần hết sức thận trọng và chú ý đến tính khả thi của hoạt động hướng dẫn này. Với thực tế dạy học hát tại trường hiện nay cùng với kiến thức, năng lực về ca hát và dàn dựng, chúng tôi xin trình bày cách lựa chọn và dàn dựng một số hình thức hát khác nhau nhằm làm phong phú và đa dạng hoá hình thức trình bày các bài hát trong chương trình học hát

lớp 5, tạo thêm hứng thú và góp phần nâng cao chất lượng biểu diễn ca hát cho học sinh khối lớp 5.

Trên thực tế dàn dựng chương trình và các tiết mục ca hát, một bài hát có thể được dàn dựng ở nhiều hình thức hát khác nhau, do đó những hình thức hát của một ca khúc chỉ mang tính tương đối và như những “gợi ý” cho công tác dàn dựng, hướng dẫn ca hát. Với ý tưởng này, chúng tôi xin đưa ra cách lựa chọn bài và dàn dựng hình thức hát cho các bài hát trong chương trình môn Âm nhạc lớp 5 tại trường Tiểu học Tân Mai như sau:

2.2.5.1. Hình thức đơn ca, song ca

Như đã đề cập, tất cả các bài hát trong chương trình học hát lớp 5 đều có thể hát tập thể (cả lớp hát) nhưng bên cạnh đó, có một số bài có thể dựng thành hình thức hát đơn ca, song ca phục vụ các chương trình biểu diễn trong trường. Chẳng hạn bài hát phù hợp với hình thức hát đơn ca là bài *Tre ngà bên lăng Bác* và *Ước mơ*. Cả hai bài hát này đều có tính chất âm nhạc tha thiết, rộng rãi, mềm mại, uyển chuyển. Khi dàn dựng hát đơn ca, cần chú ý chọn những học sinh có chất giọng mềm mại, giọng hát có thể thực hiện được những âm ở tầm âm trung bình và tương đối cao.

2.2.5.2. Hình thức tốp ca

Tốp ca là hình thức hát phổ biến và dễ dàn dựng nhất. Do đó, với hình thức hát này, có thể lựa chọn được nhiều bài hát phù hợp như: *Reo vang bình minh*, *Những bông hoa những bài ca*, *Hãy giữ cho em bầu trời xanh*, *Hát mừng*, *Màu xanh quê hương*, *Dàn đồng ca mùa hạ*... Tuy nhiên, trong từng bài hát cụ thể, giáo viên cần chú ý dàn dựng những kỹ thuật trình bày khác nhau hát như hát hai bè hoà âm, hát hai bè đuổi (Canon), hát hai bè luân phiên... để tạo ra sự phong phú, đa dạng trong hình thức trình diễn bài hát, từ đó có thể đáp ứng và sử dụng trong các chương trình biểu diễn ca hát và các hoạt động ngoại khoá âm nhạc tại trường.

Tiểu kết chương 2

Việc khai thác và sử dụng công nghệ thông tin phục vụ dạy học hát trên lớp hiện nay mặc dù không phải là mới đối với nhiều trường Tiểu học trên địa bàn Thành phố Hà Nội nhưng đối với Trường Tiểu học Tân Mai thì nó lại chưa được chú trọng. Do đó, biện pháp này cần được các giáo viên âm nhạc áp dụng một cách thường xuyên và linh hoạt. Ngoài ra, việc soạn giáo án bài dạy trên các phần mềm cũng là yêu cầu bắt buộc và cần thiết đối với giáo viên tại Trường mà phần mềm phổ biến nhất là power point trong đó khai thác hiệu quả phần trình chiếu hình ảnh và các hiệu ứng âm thanh gắn với bài học cùng các trò chơi.

Việc tăng cường, củng cố các thao tác trong dạy thực hành như điều chỉnh tư thế hát, củng cố kỹ thuật hơi thở cho học sinh khối lớp 5 trong các tiết học hát hiện nay cũng là biện pháp cần thực hiện thường xuyên và triệt để nhằm giúp các em hát đúng, hát hay và phát triển năng lực ca hát của cá nhân từng em một cách thuận lợi. Việc tăng cường thao tác đệm đàn trong quá trình dạy hát của giáo viên Âm nhạc cũng cần được chú trọng hơn nữa nhằm giúp các em học sinh tự tin trong ca hát và tạo thêm hứng thú cho các tiết học hát.

Dạy học hát cho học sinh lớp 5 là nghiêng về tính thực hành nhiều hơn dạy lý thuyết, do đó, thao tác thị phạm (hát mẫu) cần được tăng cường, đặc biệt, việc hướng dẫn học sinh xử lý, thể hiện sắc thái cường độ của các bài hát là một thao tác rất quan trọng cần hướng tới và trở thành một thói quen tích cực, cần thiết trong toàn bộ các tiết học hát trên lớp của giáo viên.

Biện pháp đổi mới trong dạy học thực hành luôn là một vấn đề có tính cập nhật trong dạy học hiện đại. Tuy nhiên, việc đổi mới cần tập trung vào một số “mũi nhọn” và các đổi mới này phải thực sự có ý nghĩa trong các tiết dạy học hát. Trong tiết dạy học hát, bên cạnh những thao tác thông thường đang thực hiện, cần chú trọng vào đổi mới cách dạy “khởi động giọng” và áp dụng các kỹ thuật hát trong đó chú trọng vào việc áp dụng hai kỹ thuật hát phổ biến trong

nghệ thuật ca hát là legato và staccato nhằm nâng cao sức biểu cảm của các bài hát và giúp học sinh ý thức, phân biệt được những cách hát khác nhau khi thể hiện các bài hát trong chương trình. Đây cũng là một trong những vấn đề cần hướng tới khi thực hiện nội dung chương trình dạy hát cho học sinh ở các bậc học khác như Trung học cơ sở và Trung học phổ thông theo định hướng năng lực và yêu cầu cần đạt của Chương trình giáo dục phổ thông mới.

Việc xây dựng, sáng tạo và tổ chức các hình thức hát khác nhau cho các bài hát trong chương trình môn Âm nhạc cụ thể là phân môn Học hát như đơn ca, song ca, tốp ca cũng là một biện pháp cần thiết nhằm giúp học sinh nâng cao năng lực hát cá nhân (đơn ca) và năng lực phối hợp trong việc tham gia, tổ chức ca hát theo nhóm, theo tập thể, rồi chính các hình thức hát này sau này sẽ trở thành các tiết mục ca hát phong phú, đa dạng phục vụ các chương trình biểu diễn trong nhà trường và ngoài xã hội.

KẾT LUẬN

Dạy học môn Âm nhạc trong đó có phân môn Học hát ở các trường phổ thông hiện nay và trong tương lai vẫn là mang tính giáo dục với mục đích chính là giáo dục thẩm mỹ, rèn luyện thể chất, trí tuệ, thư giãn, giải trí và định hướng thị hiếu lành mạnh, từ đó hình thành phẩm chất, năng lực chung, năng lực đặc thù cho học sinh. Bên cạnh đó, dạy học hát nói riêng cũng góp phần trang bị, rèn luyện những kỹ năng ca hát cơ bản, hình thành năng lực ca hát cho học sinh, tạo nền tảng cho sự phát triển năng khiếu âm nhạc của học sinh để sau khi học hết phổ thông, nhiều em có thể trở thành những người hoạt động trong lĩnh vực nghệ thuật âm nhạc ngoài xã hội.

Trong sự phát triển của nghệ thuật âm nhạc nói chung và ca hát nói riêng hiện nay, việc trang bị các kiến thức, kỹ năng ca hát phổ thông và tổ chức các hình thức ca hát cũng như các hình thức biểu diễn ca hát cho học sinh phổ thông nhằm hình thành phẩm chất và phát triển năng lực cho học sinh, trong đó có học sinh Tiểu học là cần thiết. Có thể thấy, ở từng môi trường, từng bậc học, đặc biệt là bậc Tiểu học, phân môn Học hát luôn được các em học sinh yêu mến và tích cực tham gia học tập trong cả giờ học chính khoá cũng như trong các giờ sinh hoạt ngoại khoá âm nhạc. Các em học sinh tìm thấy ở phân môn này những điều thú vị riêng cũng như sự gần gũi, lôi cuốn, bởi như chúng ta đã biết, ca hát là một loại hình nghệ thuật có lời ca nên nó rất dễ gần gũi và nhanh chóng đến được với đông đảo quần chúng nhân dân trong đó có trẻ em.

Khác với một số công trình nghiên cứu, trong luận văn này, chúng tôi chỉ tập trung nghiên cứu sâu về hoạt động dạy và học của một phân môn Âm nhạc, đó là phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5 tại một Trường Tiểu học trên địa bàn Thành phố Hà Nội- Trường Tiểu học Tân Mai. Như đã nêu ở phần thực trạng, mặc dù là một trường cấp Quận nhưng hiện nay cơ sở vật chất dành cho môn học Âm nhạc vẫn còn những hạn chế. Bên cạnh đó, hoạt động dạy học phân môn Học hát của giáo viên ở đây, mặc dù đã có nhiều cố gắng nhưng chưa thật sự có hiệu quả cao, xuất phát từ nhiều yếu tố chủ quan cũng như khách quan.

Có thể nói, dạy học hát là công việc khó khăn và vất vả so với các phân môn âm nhạc khác trong chương trình Âm nhạc lớp 5 nói chung và nội dung chương trình phân môn Học hát nói riêng. Những khó khăn và vất vả đó biểu hiện ở việc tìm tòi, nghiên cứu, từ đó chất lọc, chọn lọc, áp dụng các phương pháp, kiến thức, kỹ năng, các hình thức trình diễn bài hát... để truyền đến cho học sinh một cách nhẹ nhàng, thoải mái nhất, mang lại sự dễ hiểu, dễ nhớ nhất cho các em. Với mong muốn hoạt động dạy học phân môn Học hát cho học sinh khối lớp 5 tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội thật sự có hiệu quả, tôi đã tìm tòi, nghiên cứu để

đưa ra được một số biện pháp dạy học hát, trong đó có một số đổi mới khác với những gì mà các giáo viên đồng nghiệp của tôi đã áp dụng giảng dạy trong thời gian qua.

Việc đổi mới một số thao tác dạy học hát cho học khối lớp 5 tại trường mà chúng tôi đề xuất và thực hiện bao gồm cách dạy “khởi động giọng”, hay áp dụng các kỹ thuật ca hát phổ biến trong thanh nhạc như legato, staccato ở mức độ đơn giản và củng cố kỹ thuật hơi thở cho học sinh... mặc dù không phải là hoàn toàn mới trong các biện pháp dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 nói chung ở nhiều trường Tiểu học trên địa bàn Thành phố Hà Nội nhưng đối với Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, thì lại là mới và có ý nghĩa nổi bật, mang lại ý nghĩa thiết thực thông qua kết quả dạy thực nghiệm của chúng tôi.

Chúng tôi mong muốn rằng, trong thời gian tới sẽ được tiếp tục áp dụng các biện pháp dạy học hát trong luận văn này vào dạy cho học sinh toàn khối lớp 5 tại Trường để có thêm những minh chứng trong việc áp dụng và kiểm nghiệm kết quả nghiên cứu nhằm nâng cao hơn nữa chất lượng dạy học phân môn Học hát tại Trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội.